

KRONIKA NAUKOWA

DARIUSZ KLEMANTOWICZ

X Ogólnopolska Konferencja Sekcji Archiwów Instytucji Naukowych i Kulturalnych SAP pt. *Archiwum jako wizytówka macierzystej instytucji (Poznań, 24–25 czerwca 2004)*

W drugiej połowie czerwca 2004 r., już po raz dziesiąty, odbyła się Ogólnopolska Konferencja Sekcji Archiwów Instytucji Naukowych i Kulturalnych Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Sekcji, która nieformalnie istnieje od 1997 r., natomiast ze względów formalnych nie posiada w pełni swojej osobowości prawnej w ramach SAP. Różnice zdań pomiędzy Zarządem Głównym (reprezentującym głównie interesy archiwów państwowych – na 23 osoby aż 20 to pracownicy tego typu archiwów) a członkami Sekcji w kwestii roli i zadań, jakie mają pełnić archiwa naukowe w ramach SAP, wywołują niepotrzebne nieporozumienia i napięcia. Archiwa naukowe stoją na stanowisku służebnej roli SAP wobec archiwów wszystkich instytucji – nie tylko archiwów państwowych.

O tym, aby dane archiwum mogło stanowić wizytówkę swojej instytucji, decyduje wiele czynników, m. in.:

1. Zasób archiwalny i jego dostępność dla badaczy.
2. Dobrze wykształcony i życzliwy personel.
3. Dbłość o właściwe gromadzenie, zabezpieczenie i uporządkowanie akt.
4. Aktywność naukowa, informacyjna, usługowa, dydaktyczna i wystawiennicza pracowników.
5. Odpowiednie usytuowanie archiwum w strukturze instytucji.
6. Stosunek władz instytucji do archiwum.
7. Warunki lokalowe.

Podczas konferencji pracownicy części archiwów różnego typu instytucji naukowych i kulturalnych prezentowała stosunek swoich władz do archiwów. Okazało się, że archiwa wyższych szkół nadal

mają problemy związane z odpowiednim usytuowaniem w strukturze uczelni. Nie każde archiwum ma status jednostki ogólnouczelnianej, a tylko nieliczne podlegają bezpośrednio rektorowi. Trudna sytuacja, brak zrozumienia ze strony władz uczelni dotyczy nie tylko małych szkół, ale i tych dużych, jak np. funkcjonujący od niedawna Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (mgr Dariusz Milewski, AUSWW, *Miejsce Archiwum w strukturze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – organizacja i funkcjonowanie*). Z dużym zaskoczeniem została przyjęta informacja o niedawnej próbie połączenia archiwum z biblioteką w Uniwersytecie Jagiellońskim, tym bardziej że tamtejsze archiwum stanowiło od dawna niepodważalny wzór dla funkcjonowania tego typu jednostek na wszystkich uczelniach w Polsce (mgr Adam Cieślak, AUJ – *Archiwum wizytówką Uczelni? Z doświadczeń Archiwum UJ*). Odpowiednia ranga archiwum w instytucji, w której gromadzi się materiały o znaczeniu historycznym (a do takich należą archiwa uczelniane), jest bardzo ważna dla prawidłowego zabezpieczenia, znajdujących się tam dokumentów. Stąd tak istotne jest, aby archiwum wyższej uczelni było jednostką ogólnouczelnianą, podległą bezpośrednio rektorowi lub wyznaczonemu przez rektora prorektorowi.

Wśród instytucji naukowych, do specyficznych archiwów można zaliczyć Archiwum Polskiej Akademii Nauk. W strukturze PAN jest to jednostka naukowo-pomocnicza, podlegająca bezpośrednio prezesowi PAN (mgr Dariusz Kwiatkowski, APAN – *Miejsce Archiwum PAN w strukturze Polskiej Akademii Nauk*).

Tak samo jak archiwa instytucji naukowych do państwowej sieci archiwów należą archiwa instytucji kulturalnych, w tym muzeów. Posiadają one bardzo bogate zbiory, ale bez prawa wieczystego przechowywania akt wytwarzanych przez własną instytucję. Z tego powodu ich ranga jest automatycznie mniejsza, choć ważność dokumentów niejednokrotnie równa, a nawet większa od niejednej placówki naukowej (mgr Tadeusz Grabski, MNP – *Miejsce i rola zasobu archiwalnego w działalności Muzeum Narodowego w Poznaniu*).

Na konferencji pojawili się także przedstawiciele archiwów samorządowych. Okazuje się, że archiwa samorządowe są zainteresowane szerszą współpracą z Sekcją Archiwów Naukowych i Kulturalnych. Na przykładzie Archiwum Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy przedstawiono zarys historyczny archiwów samorządowych przed wojną i po zmianach ustrojowych w Polsce w ostatnich kilkunastu latach (mgr Piotr Wojciechowski, AUMSW – *Archiwum Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy*).

Innym zagadnieniem związanym z prezentacją archiwów była kwestia przechowywanych materiałów archiwalnych, które są bardzo cennym źródłem nie tylko do dziejów badanej instytucji, ale regionu, a nawet kraju (m.in. mgr Andrzej Szczepaniak, AMNW – *Materiały źródłowe do dziejów Muzeum Narodowego w Warszawie*; mgr Mirosława Sztark, AUWr – *Wykorzystanie zasobu Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego*; mgr Dorota Kozielska, AASPW – *Rola Archiwum w Jubileuszu 100-lecia Uczelni*).

Przedstawiciele Archiwum PAN z Warszawy i Poznania ukazali naukową i edukacyjną rolę swoich jednostek (dr Anna Marciniak, APANP – *Działalność naukowa i edukacyjna pracowników Oddziału Poznańskiego APAN*; mgr Izabela Kwiatkowska APANW – *Działalność Archiwum Polskiej Akademii Nauk na niwie popularyzatorskiej*), a archiwa wyższych uczelni z Torunia i Poznania przedstawiono jako wizytówki swoich macierzystych instytucji (mgr Bożena Kwiatkowska, AUMKT – *Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wizytówką swojej Uczelni*; mgr Anna Domalanus, AUAM – *Archiwum Uniwersytetu im. A. Mickiewicza i jego działalność w odbiorze zewnętrznym*).

W ostatnim referacie dr Hanna Krajewska z Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie scharakteryzowała wszystkie Stowarzyszenia Archiwalne w Europie, podkreślając wyjątkową sytuację w Polsce i na Litwie, ze względu na występowanie na terenie Polski tylko jednego stowarzyszenia – Archiwistów Polskich i całkowitego braku tego typu stowarzyszeń na Litwie.

Na zakończenie konferencji, ze względu na odrzucenie regulaminu Sekcji opracowanego przez Zarząd Sekcji (bez podania żadnych przyczyn – ze strony Zarządu Głównego SAP), poddano pod dyskusję projekt Regulaminu Sekcji Archiwistów Instytucji Naukowych i Kulturalnych SAP zaproponowany przez dr Zbigniewa Pustulę z Zarządu Głównego SAP.

Regulamin wzbudził szereg zastrzeżeń. Sekcja została powołana oddolnie przez pracowników archiwów instytucji naukowych i to 7 lat temu. Działa nieformalnie, organizując samodzielnie – bez wsparcia SAP – szereg spotkań, sesji i konferencji. Zgodnie z nowym statutem i faktem powołania Sekcji przez jej członków – Zarząd SAP może ją zatwierdzić lub nie, a nie powołać lub odwołać¹.

¹ Statut Stowarzyszenia Archiwistów Polskich uchwalony na XII Krajowym Zjeździe Delegatów SAP w Szczecinie w dniu 14 września 2002 r.; Projekt Regulaminu Sekcji Archiwistów Instytucji Naukowych i Kulturalnych Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, § 3, pkt 1. Archiwum Uniwersytetu Łódzkiego, nr 06/1/04.

Członkowie Sekcji pragnęli, aby do niej mógł należeć każdy sympatyk, a nie tylko pracownik instytucji, jak sugeruje projekt regulaminu Zbigniewa Pustuły². Sekcja, bez zgody Zarządu SAP, nie może reprezentować stowarzyszenia w międzynarodowych organizacjach (o podobnym jak Sekcja zakresie działania), współpracować z centralną administracją archiwalną, wnioskować w sprawach związanych z poprawą warunków pracy i właściwym wyposażeniu archiwów³. Członkowie Zarządu Głównego SAP, nawet – jeśli nie są członkami Sekcji, pragną mieć prawo brania udziału w pracach Sekcji. Zaproponowano, aby opinie i stanowiska podczas obrad Sekcji zapadały większością głosów, ale w głosowaniu jawnym⁴. Analizując treść tego dokumentu można było odnieść wrażenie, że Archiwa Naukowe i Kulturalne zostały powołane tylko dla istnienia i funkcjonowania SAP. W rezultacie w głosowaniu nad projektem regulaminu Zbigniewa Pustuły, przy jednym głosie wstrzymującym – regulamin został odrzucony.

DARIUSZ KLEMANTOWICZ
Uniwersytet Łódzki

Polacy nad kanałem La Manche

Wczesną jesienią 2004 roku (2–3 października) we francuskiej miejscowości uzdrowskiej na Opalowym Wybrzeżu nad Kanałem La Manche – Stella Plage – oraz w oddalonym nieco od wybrzeża Vaudricourt odbyło się naukowe spotkanie w ramach VIII Sympozjum Biografistyki Polonijnej, któremu towarzyszyły liczne imprezy kulturalne i artystyczne. Organizatorami Sympozjum byli: Instytut Badań Biograficznych we Francji prowadzony przez Agatę i Zbigniewa Judyckich oraz Akademia Świętokrzyska w Kielcach.

Naukowe sympozja biografistyczne, inicjowane przez państwa Judyckich mają już swoją prawie dziesięcioletnią tradycję. Pierwsze odbyło się w Londynie w roku 1996, a następne w Paryżu, Rzymie (dwukrotnie), Wiedniu, Krakowie, Mons (Belgia). Najbliższe spotkanie planowane jest na wrzesień bieżącego roku w Zakopanem.

Instytut Biografistyki Polonijnej za główny cel swojej działalności uznaje prowadzenie biografistycznych badań naukowych, dotyczących

² *Projekt Regulaminu...*, § 6, pkt 1.

³ *Ibidem*, § 4, pkt 2; § 5, pkt 2, 5.

⁴ Chyba, że Sekcja postanowi inaczej. *Ibidem*, § 12, pkt 1 i 3.